

M201210

**Vergrijzing MKB-ondernemers zet
bedrijfsprestaties onder druk**

Arjan Ruis

Zoetermeer, september 2012



Vergrijzing MKB-ondernemers zet bedrijfsprestaties onder druk

De leeftijd van de ondernemer blijkt van negatieve invloed op de ontwikkeling van de omzet, werkgelegenheid en winst. Ook de mate van innovativiteit wordt lager naargelang de leeftijd van de ondernemer toeneemt. Dit blijkt uit een aantal econometrische analyses, waarbij ook rekening is gehouden met andere kenmerken van de ondernemer en van het bedrijf (zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, sector en bedrijfsgrootte).

De kans op een toename van de omzet neemt af met de leeftijd van de ondernemer. Ondernemers van middelbare leeftijd (45-55 jaar) hebben een kleinere kans op omzetgroei dan hun jongere collega-ondernemers. Voor de groep boven de 55 jaar is dit effect nog sterker. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de winst. Bij de omzet wordt bovendien niet alleen de kans op omzetgroei kleiner, oudere ondernemers hebben tevens een grotere kans op een daling van de omzet.

Verder blijkt de leeftijd van de ondernemer ook van negatieve invloed op de mate van innovativiteit, hoewel dit alleen geldt voor procesinnovaties en niet voor productinnovaties.

Overigens zijn naast de leeftijd van de ondernemer natuurlijk ook andere variabelen van invloed op de prestaties van bedrijven. Zo zijn de sector, de grootte en de leeftijd van het bedrijf veelal van (groot) belang. Als het gaat om innovatie is bijvoorbeeld ook het opleidingsniveau van de ondernemer bepalend.

1 Inleiding

Als gevolg van de vergrijzing en de ontgroening zal de ondernemerspopulatie de komende jaren gemiddeld genomen steeds ouder worden. Maar wat betekent dit voor de prestaties van bedrijven? Oudere ondernemers hebben over het algemeen meer ervaring en een groter netwerk, maar zijn wellicht minder productief en/of innovatief.

Eerder onderzoek van Panteia/EIM toont aan dat de leeftijd van de ondernemer effect heeft op de ontwikkeling van de omzet en de investeringen alsook de mate van innovativiteit.¹ Het betreffende onderzoek is uitgevoerd aan de hand van gegevens uit het MKB Beleidspanel 2011. Voor deze rapportage is nagegaan of de uitkomsten van het genoemde onderzoek ook gelden voor een langere periode. Dit is gedaan door gebruik te maken van de gegevens uit 10 jaargangen van het MKB Beleidspanel (2003 t/m 2012). Ook is gekeken naar mogelijke andere kenmerken van de ondernemer en/of het bedrijf, die van invloed zijn op de bedrijfsprestaties.

¹ Ruis, A. en G. Scholman (2012), Ageing and entrepreneurship, EIM Scales Paper H201206.

Het MKB Beleidspanel bestaat uit ongeveer 2.000 MKB-ondernemers¹ die meerdere keren per jaar worden ondervraagd over verschillende thema's met betrekking tot ondernemerschap en beleid. Het panel bevat niet alleen informatie over de bedrijven, maar ook over de kenmerken van de respondent (zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, positie in het bedrijf).

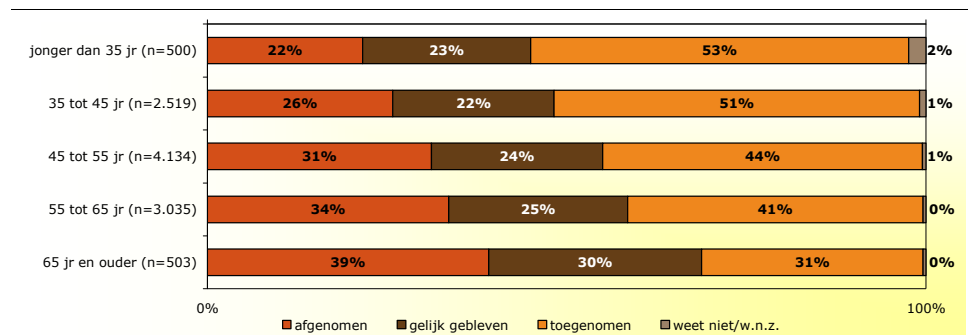
In dit onderzoek ligt de focus op de relatie tussen de leeftijd van de ondernemer en bedrijfsprestaties. Voor de analyses is alleen gebruikgemaakt van de gegevens van de respondenten die hebben aangegeven directeur/eigenaar van de onderneming te zijn.

In het vervolg van deze rapportage wordt nader ingegaan op de relatie tussen de leeftijd van de ondernemer en respectievelijk de ontwikkeling van de omzet, de werkgelegenheid en de winst. Het laatste hoofdstuk beschrijft de relatie tussen de leeftijd van de ondernemer en de mate van innovativiteit.

2 Omzetontwikkeling

Ieder jaar is een groot aantal MKB-ondernemers gevraagd hoe de ontwikkeling van hun omzet het afgelopen jaar is geweest. Onderstaand figuur geeft een beeld van de omzetontwikkeling naar leeftijd van de ondernemer. De ondernemers zijn hierbij ingedeeld in vijf leeftijdscategorieën.

Figuur 1 Omzetontwikkeling in het MKB, naar leeftijd van de ondernemer



Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

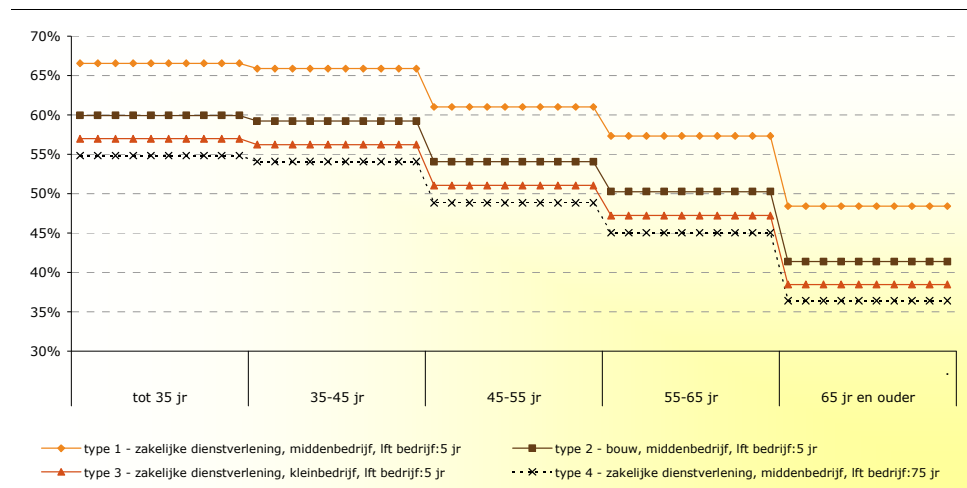
Hoe ouder de ondernemer, hoe kleiner het aandeel bedrijven met een toename van de omzet. Verder geldt ook dat het aandeel bedrijven met een afname van de omzet groter is naarmate de leeftijd van de ondernemer toeneemt.

Ook als wordt gecorrigeerd voor een aantal kenmerken van de ondernemer en het bedrijf (zoals geslacht, opleidingsniveau, sector, grootteklasse, leeftijd van het bedrijf), zien we een negatief verband tussen de leeftijd van de ondernemer en de ontwikkeling van de omzet. Figuur 2 laat zien dat de

¹ Het MKB is hier gedefinieerd als bedrijven met minder dan 100 werkzame personen.

kans op een toename van de omzet kleiner wordt naarmate de leeftijd van de ondernemer stijgt.¹ Gegeven de overige kenmerken van de ondernemer en het bedrijf is de kans op omzetgroei voor de oudste groep bijna 20 procentpunten lager dan voor de jongste groep. Verder toont het figuur een aantal varianten die onderling verschillen naar sector, grootteklasse en de leeftijd van het bedrijf. Deze kenmerken hebben – naast de leeftijd van de ondernemer – de grootste invloed op de kans op omzetgroei. Niet in het figuur weergegeven, maar ook van (significante) invloed is het geslacht van de ondernemer.

Figuur 2 Mate waarin de kans op groei van de omzet afhangt van de leeftijd van de ondernemer (model 1)*



* Zie bijlage I voor de specificatie van dit model.

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

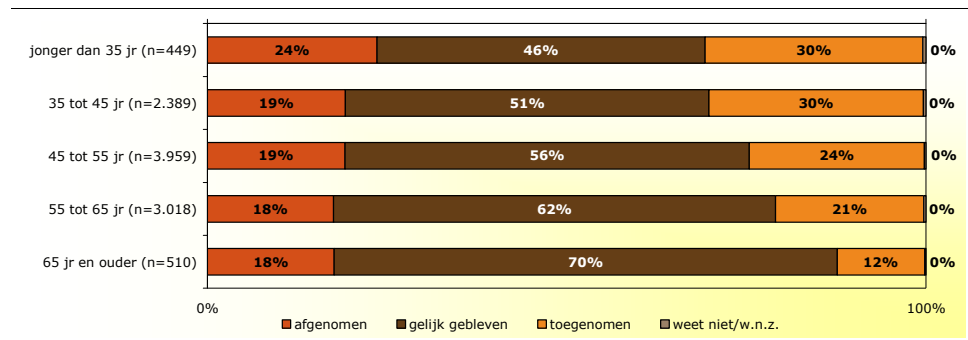
Als omzetzaling (ten opzichte van een gelijkblijvende of toenemende omzet) als afhankelijke variabele in de analyse wordt opgenomen, dan vinden we voor wat betreft de leeftijd van de ondernemer een soortgelijk resultaat als hierboven; de kans op een afname van de omzet neemt toe als de leeftijd van de ondernemer stijgt. Voor het complete model wordt verwezen naar bijlage I (model 2).

3 Werkgelegenheidsontwikkeling

Net als bij de omzet zijn de ondernemers gevraagd hoe de werkgelegenheid in hun bedrijf zich het afgelopen jaar heeft ontwikkeld. Figuur 3 geeft de werkgelegenheidsontwikkeling voor verschillende leeftijdscohorten weer.

¹ Gezien het niet-lineaire karakter van het verband is gekozen om dummy's voor verschillende leeftijdscohorten op te nemen in plaats van leeftijd als continue variabele. Overigens is ook getest voor een eventueel exponentieel verband door een kwadratische term van leeftijd op te nemen. Dit leidt niet tot andere conclusies met betrekking tot de relatie met de leeftijd van de ondernemer. Dit alles geldt ook voor alle andere modellen die voor dit onderzoek zijn geschat.

Figuur 3 Werkgelegenheidsontwikkeling in het MKB, naar leeftijd van de ondernemer



NB: als gevolg van afrondingen tellen percentages niet altijd op tot 100%.

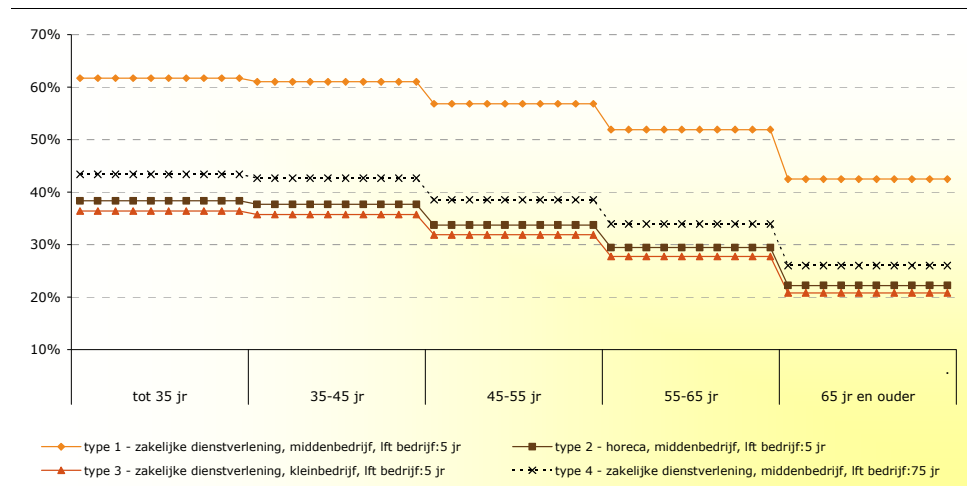
Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Uit de resultaten blijkt dat naarmate de leeftijd van de ondernemer oploopt, het aandeel bedrijven met een toename van de werkgelegenheid afneemt. Dit wordt vooral gecompenseerd door een groter aandeel bedrijven dat aangeeft dat de werkgelegenheid gelijk is gebleven. Het is dus niet zo dat de werkgelegenheid vaker afneemt onder oudere ondernemers. Sterker nog, de kans op een afname neemt zelfs iets af naarmate de leeftijd stijgt.

Na correctie voor een aantal kenmerken van de ondernemer en de onderneming, blijft het negatieve verband tussen de leeftijd van de ondernemer en de werkgelegenheidsontwikkeling overeind. Het effect van leeftijd op de kans op werkgelegenheidsgroei wordt sterker als de leeftijd toeneemt (zie Figuur 4).

Overigens zijn er – naast de leeftijd van de ondernemer – meerdere variabelen van invloed op de kans op werkgelegenheidsgroei. In Figuur 4 zijn daarom vier varianten opgenomen, die van elkaar verschillen naar sector, grootteklasse en leeftijd van het bedrijf. Vooral de grootte van het bedrijf heeft een sterk negatieve invloed op de kans op werkgelegenheidsgroei. Maar ook de sector en de leeftijd van het bedrijf zijn bepalend. Voor een gedetailleerd overzicht van de modeluitkomsten wordt verwezen naar bijlage I.

Figuur 4 Mate waarin de kans op groei van de werkgelegenheid afhangt van de leeftijd van de ondernemer (model 3)*



* Zie bijlage I voor de specificatie van dit model.

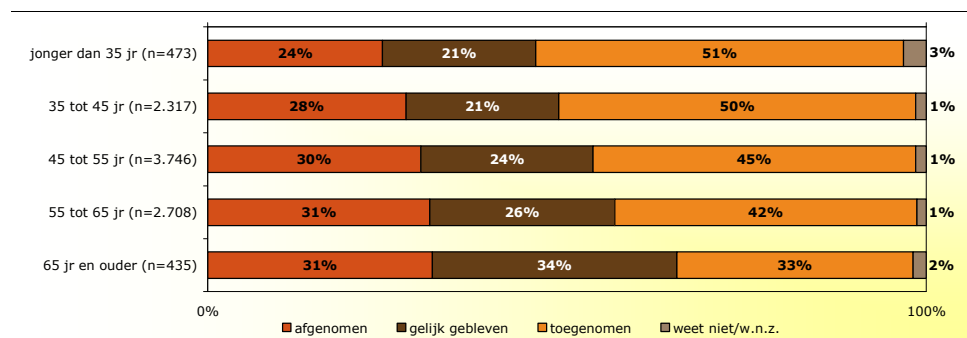
Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Het model met de kans op werkgelegenheidsafname als afhankelijke variabele toont slechts een zwak verband met leeftijd (zie model 4 in bijlage I). Dit is in lijn met de resultaten uit Figuur 3. Oudere ondernemers hebben dus weliswaar een kleinere kans op werkgelegenheidsgroei, maar niet een grotere of kleinere kans op een daling van de werkgelegenheid.

4 Winstontwikkeling

Figuur 5 toont de ontwikkeling van de winst voor verschillende leeftijdscategorieën. Uit het figuur blijkt dat naarmate de leeftijd van de ondernemer stijgt, het aandeel bedrijven met een toename van de winst kleiner wordt. Hier staat een wat hoger aandeel bedrijven met een gelijkblijvende of dalende winst tegenover. Dit aandeel loopt op met de leeftijd van de ondernemer, maar de verschillen tussen de leeftijdsgroepen zijn relatief beperkt.

Figuur 5 Winstontwikkeling in het MKB, naar leeftijd van de ondernemer



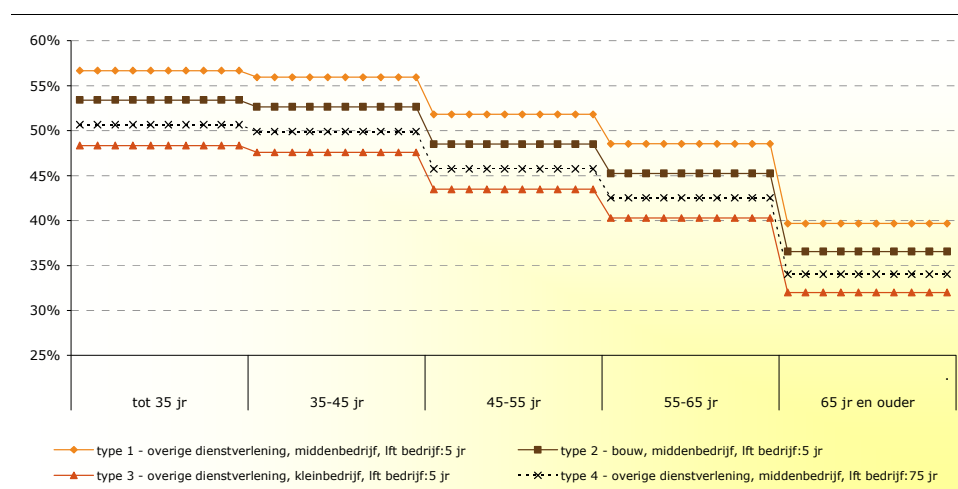
NB: als gevolg van afrondingen tellen percentages niet altijd op tot 100%.

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Uit de modelschattingen komt eveneens een negatieve relatie tussen de leeftijd van de ondernemer en de kans op toename van de winst naar voren (zie Figuur 6). Ook in dit model is ervoor gekozen om verschillende leeftijdscohorten op te nemen. Dit wederom vanwege het niet-lineaire karakter van het verband tussen de leeftijd en de winstontwikkeling (het effect wordt groter al naargelang de leeftijd stijgt).

De resultaten in het figuur variëren verder naar sector, grootteklasse en leeftijd van het bedrijf, welke ook allemaal van invloed zijn op de kans op een toename van de winst. In bijlage I zijn de volledige modeluitkomsten weergegeven.

Figuur 6 Mate waarin de kans op groei van de winst afhangt van de leeftijd van de ondernemer (model 5)*



* Zie bijlage I voor de specificatie van dit model.

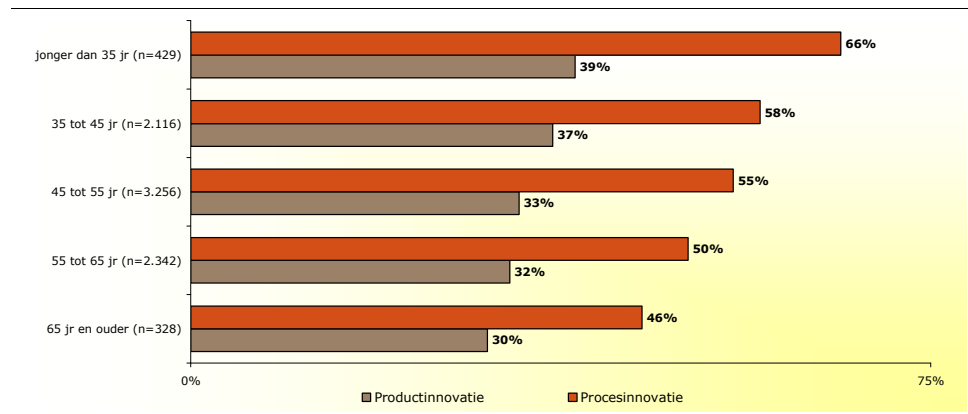
Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Net als bij de ontwikkeling van de werkgelegenheid toont het model met de kans op winstafname als afhankelijke variabele slechts een zwak verband met leeftijd (zie model 6 in bijlage I). Oudere ondernemers hebben dus wel een kleinere kans op een toename van de winst, maar niet een grotere of kleinere kans op een daling van de winst.

5 Innovatie

In het MKB Beleidspanel is aan de ondernemers ook een aantal vragen over innovatie gesteld. Het betreft onder meer vragen over het op de markt brengen van nieuwe producten of diensten (productinnovatie) en het doorvoeren van verbeteringen of vernieuwingen aan interne bedrijfsprocessen (procesinnovatie). In Figuur 7 is een overzicht gegeven van het aandeel bedrijven dat aan product- of procesinnovatie doet. Het figuur maakt onderscheid naar verschillende leeftijdscategorieën. Wanneer de leeftijd van de ondernemer stijgt, daalt het aandeel innovatieve bedrijven.

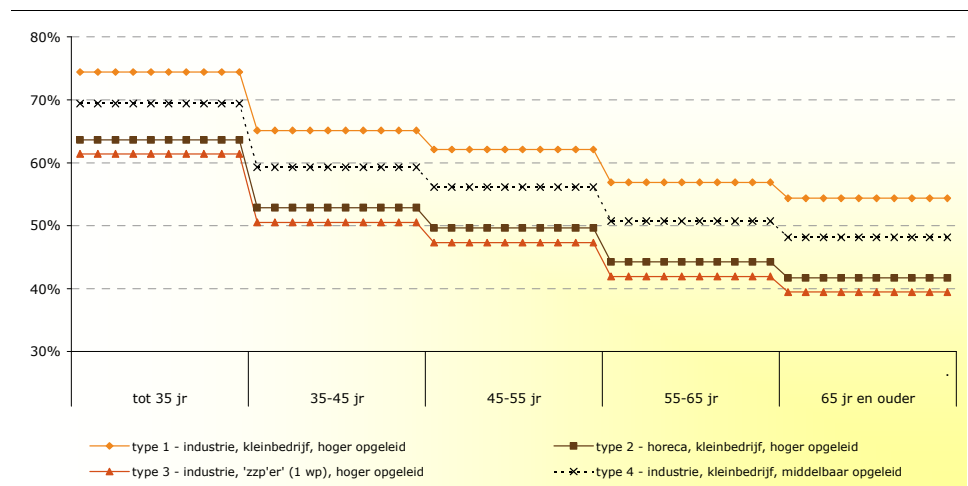
Figuur 7 Aandeel bedrijven met product- of procesinnovatie in het MKB, naar leeftijd van de ondernemer



Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2011¹.

Als rekening wordt gehouden met een aantal kenmerken van de ondernemer en het bedrijf, dan blijkt leeftijd wel invloed te hebben op procesinnovaties, maar niet (of slechts heel beperkt) op productinnovaties (zie bijlage I, model 7a en 7b). In Figuur 8 is voor een aantal varianten de relatie tussen de leeftijd van de ondernemer en de kans op procesinnovatie (wel/niet) weergegeven. Opvallend is dat de kans vooral sterk afneemt in het leeftijdscohort 35-45 jaar. Overigens zijn naast de leeftijd van de ondernemer, ook de sector, de grootteklasse en het opleidingsniveau bepalend, zoals te zien is in Figuur 8. Niet in het figuur weergegeven, maar eveneens van significante invloed is het geslacht van de ondernemer. De leeftijd van het bedrijf is niet van significante invloed.

Figuur 8 Mate waarin de kans op procesinnovatie afhangt van de leeftijd van de ondernemer (model 7b₁)*



* Zie bijlage I voor de specificatie van dit model.

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2011.

¹ NB: de gegevens over innovatie zijn nog niet beschikbaar voor het jaar 2012.

BIJLAGE I Modellspecificaties en regressieresultaten

Ieder model is met behulp van logistische regressie geschat. De afhankelijke variabele kan dus alleen de waarden 0 of 1 aannemen, bijvoorbeeld groei van de omzet [1] ten opzichte van een gelijkblijvende of dalende omzet [0]. Bij de verklarende variabelen is naast de leeftijd van de ondernemer ook steeds een set controlevariabelen opgenomen. Het model kent de volgende verklarende variabelen:

- Leeftijd van de ondernemer
- Geslacht
- Opleidingsniveau
 - Lager (basisonderwijs, mavo, vmbo)
 - Middelbaar (havo, vwo, mbo)
 - Hoger (hbo, universiteit)
- Sector
 - Industrie
 - Bouwnijverheid
 - Handel
 - Horeca
 - Transport
 - Financiële dienstverlening
 - Zakelijke dienstverlening
 - Overige dienstverlening
- Grootteklasse
 - 'Zzp'er' (1 werkzame persoon)
 - Kleinbedrijf (2 t/m 9 werkzame personen)
 - Middenbedrijf (10 t/m 99 werkzame personen)
- Log van de leeftijd van de onderneming

In de analyses zijn ook modelvarianten gedraaid, waarbij de belangrijkste doelstelling van het bedrijf als verklarende variabele is opgenomen.¹ Dit bleek echter in de meeste gevallen geen significante bijdrage te leveren. Alleen in het model voor procesinnovaties is de belangrijkste doelstelling van invloed (zie model 7b₂).

¹ Respondenten konden kiezen uit vier opties: continuïteit, groei, zelfstandigheid of winst maken.

Model 1: omzetgroei

Tabel 1 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is omzetgroei

<i>Variabele</i>		<i>Coëfficiënt</i>
Constante		0,711***
Leeftijd ondernemer	35-45 jaar	-0,030
	45-55 jaar	-0,240*
	55-65 jaar	-0,393***
	65 jaar en ouder	-0,752***
Geslacht	Man	0,210***
Opleidingsniveau	Middelbaar	-0,019
	Hoger	0,002
Sector	Bouwnijverheid	-0,227**
	Handel	0,049
	Horeca	-0,107
	Transport	0,124
	Financiële dienstverlening	0,004
	Zakelijke dienstverlening	0,059
	Overige dienstverlening	-0,125
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	-0,729***
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	-0,407***
Leeftijd onderneming (log)		-0,183***
q		50,6%
Hit-rate		58,0%
Nagelkerke R ²		0,044
N		9.438

* *Significant op 5%.*

** *Significant op 1%.*

*** *Significant op 0,1%.*

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Model 2: omzetsdaling

Tabel 2 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is omzetsdaling

Variabele		Coëfficiënt
Constante		-1,839***
Leeftijd ondernemer	35-45 jaar	0,202
	45-55 jaar	0,413***
	55-65 jaar	0,518***
	65 jaar en ouder	0,685***
Geslacht	Man	0,019
Opleidingsniveau	Middelbaar	0,171*
	Hoger	0,201**
Sector	Bouwnijverheid	0,017
	Handel	-0,157*
	Horeca	-0,041
	Transport	0,012
	Financiële dienstverlening	-0,120
	Zakelijke dienstverlening	-0,195*
	Overige dienstverlening	-0,020
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	0,277***
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	0,189***
Leeftijd onderneming (log)		0,145***
q		56,8%
Hit-rate		68,5%
Nagelkerke R ²		0,018
N		9.438

* Significant op 5%.

** Significant op 1%.

*** Significant op 0,1%.

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Model 3: werkgelegenheidsgroei

Tabel 3 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is werkgelegenheidsgroei

<i>Variabele</i>		<i>Coëfficiënt</i>
Constante		0,403*
Leeftijd ondernemer	35-45 jaar	-0,029
	45-55 jaar	-0,202
	55-65 jaar	-0,400**
	65 jaar en ouder	-0,779***
Geslacht	Man	0,190*
Opleidingsniveau	Middelbaar	-0,157
	Hoger	-0,094
Sector	Bouwnijverheid	-0,066
	Handel	0,203*
	Horeca	-0,531***
	Transport	0,241*
	Financiële dienstverlening	0,230*
	Zakelijke dienstverlening	0,420***
	Overige dienstverlening	-0,211
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	-3,741***
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	-1,035***
Leeftijd onderneming (log)		-0,274***
q		64,0%
Hit-rate		76,6%
Nagelkerke R ²		0,171
N		9.343

* *Significant op 5%.*

** *Significant op 1%.*

*** *Significant op 0,1%.*

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Model 4: werkgelegenheidsafname

Dit model kent twee varianten. In variant (a) is de leeftijd van de ondernemer als continue variabele opgenomen. In variant (b) zijn dummy's voor verschillende leeftijdscohorten opgenomen. In model 4a is er een verband met leeftijd gevonden. Het significantieniveau is echter beperkt en bovendien is de coëfficiënt erg klein. Model 4b toont aan dat er voor de verschillende leeftijdscohorten (met uitzondering van het cohort 55-65 jaar) geen significant verband is tussen de leeftijd van de ondernemer en de kans op een afname van de werkgelegenheid.

Tabel 4 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is werkgelegenheidsafname

<i>Variabele</i>		<i>Model 4a</i>	<i>Model 4b</i>
Constante		-1,266***	-1,319***
Leeftijd ondernemer	continu	-0,006*	
	35-45 jaar		-0,228
	45-55 jaar		-0,250
	55-65 jaar		-0,350**
	65 jaar en ouder		-0,321
Geslacht	Man	-0,043	-0,041
Opleidingsniveau	Middelbaar	0,037	0,037
	Hoger	0,111	0,110
Sector	Bouwnijverheid	0,113	0,110
	Handel	-0,129	-0,133
	Horeca	0,018	0,010
	Transport	-0,001	-0,006
	Financiële dienstverlening	-0,040	-0,038
	Zakelijke dienstverlening	-0,307**	-0,307**
	Overige dienstverlening	0,156	0,156
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	-1,285***	-1,286***
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	-0,420***	-0,420***
Leeftijd onderneming (log)		0,143***	0,144***
q		69,6%	69,6%
Hit-rate		81,3%	81,3%
Nagelkerke R ²		0,049	0,049
N		9.343	9.343

* *Significant op 5%.*

** *Significant op 1%.*

*** *Significant op 0,1%.*

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Model 5: winstgroei

Tabel 5 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is winstgroei

<i>Variabele</i>		<i>Coëfficiënt</i>
Constante		0,502**
Leeftijd ondernemer	35-45 jaar	-0,030
	45-55 jaar	-0,196
	55-65 jaar	-0,327**
	65 jaar en ouder	-0,688***
Geslacht	Man	0,145*
Opleidingsniveau	Middelbaar	-0,003
	Hoger	0,007
Sector	Bouwnijverheid	-0,373***
	Handel	-0,004
	Horeca	-0,217*
	Transport	-0,106
	Financiële dienstverlening	-0,005
	Zakelijke dienstverlening	-0,039
	Overige dienstverlening	-0,240*
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	-0,587***
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	-0,335***
Leeftijd onderneming (log)		-0,090**
q		50,5%
Hit-rate		56,5%
Nagelkerke R ²		0,030
N		8.496

* *Significant op 5%.*

** *Significant op 1%.*

*** *Significant op 0,1%.*

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Model 6: winstafname

Dit model kent twee varianten. In variant (a) is de leeftijd van de ondernemer als continue variabele opgenomen. In variant (b) zijn dummy's voor verschillende leeftijdscohorten opgenomen. In model 6a is er een verband met leeftijd gevonden. De coëfficiënt is echter erg klein. Bovendien toont model 6b aan dat er voor de verschillende leeftijdscohorten (met uitzondering van het cohort 55-65 jaar) geen significant verband is tussen de leeftijd van de ondernemer en de kans op een afname van de winst.

Tabel 6 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is winstafname

<i>Variabele</i>		<i>Model 6a</i>	<i>Model 6b</i>
Constante		-1,614***	-1,378***
Leeftijd ondernemer	continu	0,009**	
	35-45 jaar		0,097
	45-55 jaar		0,191
	55-65 jaar		0,249*
	65 jaar en ouder		0,268
Geslacht	Man	0,100	0,104
Opleidingsniveau	Middelbaar	0,231**	0,228**
	Hoger	0,183*	0,184*
Sector	Bouwnijverheid	0,029	0,031
	Handel	-0,212*	-0,209*
	Horeca	-0,121	-0,117
	Transport	0,117	0,122
	Financiële dienstverlening	-0,119	-0,119
	Zakelijke dienstverlening	-0,022	-0,017
	Overige dienstverlening	-0,025	-0,024
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	-0,070	-0,063
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	-0,068	-0,063
Leeftijd onderneming (log)		0,056	0,062*
q		57,8%	57,8%
Hit-rate		69,7%	69,7%
Nagelkerke R ²		0,009	0,009
N		8.496	8.496

* *Significant op 5%.*

** *Significant op 1%.*

*** *Significant op 0,1%.*

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2012.

Model 7: innovatie

Dit model kent twee varianten. In variant (a) is productinnovatie de afhankelijke variabele, in variant (b) is dit procesinnovatie. Voor procesinnovatie is ook een model gedraaid, waarin de belangrijkste doelstelling van het bedrijf is opgenomen (model 7b₂). Dit verkleint wel het aantal waarnemingen, omdat dit niet voor alle bedrijven bekend is.

Tabel 7 Resultaten logit model, afhankelijke variabele is productinnovatie (a) en procesinnovatie (b)

Variabele		Model 7a	Model 7b ₁	Model 7b ₂
Constate		0,267	1,486***	0,922***
Leeftijd ondernemer	35-45 jaar	-0,125	-0,444***	-0,114
	45-55 jaar	-0,225	-0,573***	-0,264
	55-65 jaar	-0,282*	-0,790***	-0,468**
	65 jaar en ouder	-0,326	-0,893***	-0,634**
Geslacht	Man	0,132	0,466***	0,489***
Opleidingsniveau	Middelbaar	0,246**	0,097	0,042
	Hoger	0,691***	0,345***	0,269**
Sector	Bouwnijverheid	-1,439***	-0,726***	-0,639***
	Handel	-0,460***	-0,305***	-0,227*
	Horeca	-0,903***	-0,510***	-0,416**
	Transport	-0,783***	-0,490***	-0,435**
	Financiële dienstverlening	-0,561***	0,011	0,167
	Zakelijke dienstverlening	-0,369***	-0,255**	-0,138
	Overige dienstverlening	-0,464***	-0,229*	-0,148
Grootteklasse	'Zzp'er' (1 wp)	-0,800***	-1,792***	-1,774***
	Kleinbedrijf (2 t/m 9 wp)	-0,775***	-1,190***	-1,143***
Lft onderneming (log)		-0,100**	-0,025	0,024
Doelstelling ^a	Groei			0,145
	Zelfstandigheid			-0,326**
	Winst maken			-0,140
q		55,8%	50,6%	50,2%
Hit-rate		68,9%	66,1%	66,1%
Nagelkerke R ²		0,106	0,177	0,180
N		7.518	7.518	4.927

* Significant op 5%.

** Significant op 1%.

*** Significant op 0,1%.

a Respondenten konden kiezen uit de volgende vier doelstellingen: continuïteit, groei, zelfstandigheid en winst maken.

Bron: Panteia/EIM, MKB Beleidspanel jaargangen 2003 t/m 2011.